وەڵامێك لە پەرێزی شیعردا … لەتیف بێوار

لەم ماوەیەی دواییدا و لە نووسینێکی سێ بەشیدا بە ناوی (بیروڕاو باری سەرنج سەبارەت شیعرو دنیای شیعر) لە لایەن عەبدوڵڵا عەباسەوە نووسینێك بڵاوکرایەوە کە نزمی ئاستی ئەو وتارە بووە جێی نیگەرانی منی خوێنەر، بۆیە بە پێویستی دەزانم لێرەدا چەند سەرەقەڵەمێك لەسەر ئەو بابەتە ئاماژە پێ بدەم و کاکی نووسەر ئەپبدەیت بکەینەوە تا بزانێت ئەمێستا لە چ زەمەنێکدا دەژین و شیعریش لەکوێی ئەو زەمەنەدایە.

بە کورتی جگە لەوەی ئەو وتارە هەر کای کۆن بە باکردنەو هیچ خاڵێکی نوێی تیا نییەو هەر خولانەوەیە لە ئەزموونی ساڵانی حەفتاکاندا، چەند بابەتێکی پێچەوانەو پڕ لە هەڵەو پەڵەشی لە خۆ گرتووە، لەوانە:

1- ئەو دەنووسێت (باوەڕم بە دیراسەی ئەکادیمی نیە دەربارەی شیعر) ئەمە ئەو بێئاگاییەی بنووس دەردەخات لەوەی ڕەوتی ئەدەبیاتی جیهانی پۆستمۆدێرن و ڕەخنەی هاوچەرخ بە کوێ گەشتووەو کارلێکەریی پێشکەوتنە جیاوازەکانی ژیان چ پەیوەندییەکیان بە خوێندنەوەو تێگەشتن و نووسینی شیعرەوە هەیە ؟ بە سوود وەرگرتن لە هەموو تیۆرو ئەزموونە مرۆییەکان لەسەرانسەری جیهاندا کە لە کۆتاییدا بەرەنجامە بە سوودەکانی بۆ هەموو کۆمەڵگای مرۆڤایەتی دەگەڕێتەوە، هەروەها سادەیی بیرو پاشخانی مەعریفی شیعریی کاکی بنووس دەنوێنێت. بە روونیش ئەم راستییە لەو قسەیەی نووسەردا دەردەکەوێت کە دەڵێت: (سەرچاوەی هەموو قسەکانم ، تاقیکردنەوە و ڕوانین و تێکەڵیمە لە گەڵ کۆڕ و کۆمەڵی شیعر و شاعیراندا)، مەگەر تێکەڵی هەر ئەو شاعیرانەی وەك خۆی دەنواڵن بکات و نوێبوونەوەو موتابەعەکردن و خوێندنەوەشی تەواو بێ ئەرزش کردووەو هیچ باسێکی نەکردووە.

2- ئەو لە لایەك دەڵێت (وەك شاعیر قسە ناکەم ، بەڵام وەك شیعر دۆست) کە چی لە لایەکی تر بێ دوودڵیی باس لە کتێبەکانی خۆی دەکات وەك دەنووسێت [لە پێشەکی (بۆ دەنگی گەورە) و هەندێك نووسینی دی ‘ کە لەم بارەیەوە نووسیومن، تا دوا باری سەرنج کە لە دیوانی (هەڵوێست) دا دەرم بڕیون]… کەواتە هەر ئەمە بەسە بۆ لێفامینەوەی ئەوەی کە خۆی وەکو مەرجەعی شاعیران و هەڵسەنگاندنی شیعر لە قەڵەم بدات بەگەڕانەوە بۆ کتێبەکانی ئەو، کە لە ڕاستیدا

له هیچ کلێجێکی دنیای شیعری نوێی کوردیەوە ناو و بوونی نیه.
3- سەیر لەوەدایە کەسێك هێندە بێئاگا بێت لە نووسینی خێرای دنیای دیجیتاڵ و تەکنەلۆژیای نوێ و سەدان ناو و ئەزموونی جیاوازی نوێ کە دەردەکەون، کە چی بنووسێت: (تاکو ئێستا شیعری کوردی لەو باس و هەڵوێستەی دەرم بڕیون تازەتر نەهاتۆتە گۆڕێ) ئەمە جگە لەوەی زۆر بێئینسافییە، لە هەمان کاتیشدا بێئاگاییەکی مەترسیدار دەردەخات، وەك ئەوەی ئێستاش هەر لەسەردەمی تەقیانووسدا بژی!
4- جگە لەوەی هەموو کەرەسەکانی بوون سەرچاوەی ئیلهامی شاعیری باشن، کەچی بە جۆرێک سوکایەتی بە شیعری ئێستای کوردی دەکات وەك ئەوەی هەموو شاعیرەکان لە گوێی گادا نووستبن و پەنا بۆ خشت و بلۆک و چیمەنتو بەرن دەڵێت:
[قسەکانیان ئەوەندە گرێ گرێ یە ، پەیوەندی بە (خشت) و (چیمەنتۆ) و … (هەندێك ئالەتی ئێتۆمۆبێل)] سەرەتا دەشێت بڵێین خوێنەر ئەم رایە سەرپێیانە وەرناگرێت و باشتر وابوو بۆ بنووس نموونە شیعریەکانی بهێنایەتەوەو راڤەو لێکدانەوەکانیشی لەگەڵدا بخوێندایەوەو دابنایە ئینجا هەمووی زەربی سفر بکردایەتەوە.
4- بنووس هەر بەوەوە ناوەستێت بە شیعری نوێی کوردیدا بێتە خوارەوە بەڵکو دوو پەرەگرافی لە رەخنەی شیعرەوە هێناوەو بە سەرەوبن لێکی داونەتەوەو یان رەنگە هەر هێندە لە شیعر و رەخنە تێگەشتبێت، لە یەکێکیاندا دەڵێت: [(ڕاستە – مەستەرە) تان هێناوە و هەردوو لایەنی – بوعدی – نێوان زەمان و مەکانتان پێواوە]….
دەبوو بنووس هێندە بەسەرپێیی لە پێکهاتەی (زەمەن و شوێن)ی گەردوونیی و ناو دەقەکان تێنەگەشتبایە کە رووبەری 80%ی شیعرەکان داگیر دەکات و قسەوباسێکی زۆری لەسەرکراوەو لەسەر دەکرێت.
دووم خاڵ کە پەرەگرافێکی تری سەرەوبنکردووە یان سەرەوبن لێی تێگەشتووە هێناوەتەوەو لەوە حاڵی نییە کە سروشت بەرهەم هێنەری شیعر نییە بەڵکو بزوێنەری شاعیرە بۆ بەرهەمهێنان و هەڵهێنجانی کەرەسەکانی لێوەی، کەچی ئەو بە حەپەسانەوە دەپرسێت و رەخنە لەو دەستەواژەیە دەگرێت کە نازانرێت لە لایەن کێ و کەی نووسراوە دەڵێت: [سروشت توانستی بزوتنە … ی نیە !! … دوایی بەڵکو سروشت مەکینەیە !! پەیوەندیەکی بە داهێنانی گەورەی شیعرەوە هەیە]
5- زمانی ئاخافتنی ئەو بنووسە هێشتا لە جوێن و سوکایەتی پاك نەبووەتەوە، بزانن چۆن بەهای ئەقڵ نزم دەکاتەوە بۆ ئاستی (کەر) کە دەڵێت: [خۆ ئەگەر شاعیر عاقڵ بوو … بەس!! ئەوا هەموو کەسێك تێیدەگات … هەتا کەر – یش] ئیتر هەقمانە بپرسین بە چ پێوەرێك بابەتێکی ئاوها دەخرێتە بەردیدی شاعیران و شیعردۆستان و خوێنەرانی رۆشنبیریی و ئەدەبی، مەگەر هزر چمکێك لە دونیای

ئەفراندنی شیعر نییە؟

6- پەرەگرافێکی تر کە بێئاگایی بنووس دەردەخات لەوێدایە کە دەڵێت: [هەموتان دەزانن و دەبیستن و دەخوێننەوە چ قسە و باس و چ (فەرتەنەیەك!!) لە ئارادایە، دەربارەی دەست پێکردنی قۆناغی (سێیەم)]

ئەم قۆناغە مەگەر هەر لە خەیاڵدانی بنووسدا بوونی هەبێت و سێبەرەکان یان تراویلکەکان ئەو فەرتەنەیان بەرپاکردبێت کە بنووس باسی دەکات، ئەگینا لە واقیعی دنیای ئەدەبیاتی کوردیدا زاراوەیەك نییە بەو ناونیشانە، تا ئەو جێیەی لە کۆتایی بەشی سێیەمدا دەنووسێت: [لە بەغدا… ئێواری 23 ئازاری 2005 بەئامادەبوونی ژمارەیەك ڕۆشنبیرو ڕۆژانەمەنووس پێکەشمکرد] ئەوجا خوێنەر دەزانێت کە ئەم نووسینە چەند لە مێژە لەگەڵ وشکبوونەوەی مرەکەبەکەیدا ئێکسپایەر بووە کاتێك لە کۆڕێکی مردوودا 15 ساڵ پێش ئێستا خوێندراوەتەوە..

لە کۆتاییدا دەبێت هەمووان ئەو ڕاستییە بزانن کە سیاسەتی گڵۆبالیزەیشن شیعری تەڵاق دا، زۆربەی خوێنەران و دەزگاکانی چاپیش، شاعیرە باشەکانیش روو لە کەم بوونەوەن و زیاتر بۆ خستنەڕووی کارەکانیان پەنا بۆ تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و تۆڕی جاڵجاڵۆکەیی جیهانیی دەبەن، کە رەنگە بنووس هیچ ئاگایەکی ئەو جیهانەی نەبیت، ئیتر چ پێویست دەکات بەم جۆرە نووسینە لابەلایانە خوێنەرو میدیا بە لاڕێدا ببردرێت؟ خوینەری ئەمڕۆ هێندە چاوکراوەیە پێش ئەوەی ئەم قسانە بخوێنێتەوەو هەڵبسەنگێنێت سەیر دەکات و دەپرسێت گوایا بنووس خاوەنی چ داهێنان و دەنگێکی تایبەتی شیعرییە تا گوێ لە گێڕانەوەی خەونەکانی بگیردرێت؟!